

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนามีวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศ
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้ตัวชี้วัดและคู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย

กระบวนการวิจัย ใช้การวิจัยเอกสาร การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศจากข้อมูลที่ได้นำมา การจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน เพื่อจัดทำเป็นร่างตัวชี้วัด พร้อมกำหนดเกณฑ์ โดยอิงมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย จากผลการวิจัยของชุตินา สัจจามันท์ (2554) ซึ่งครอบคลุม 6 หมวด

การจัดส่งไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 2 จำนวน 23 คน ตอบแบบสอบถามเพื่อหาคำดัชนีความสอดคล้อง เพื่อตรวจสอบว่า ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ ใดมีความสอดคล้องกันสูง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง และนำผลเสนอที่ประชุมในการการจัดสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 3 จำนวน 10 คน เพื่อพิจารณาร่างตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทยและเกณฑ์ก่อนนำตัวชี้วัด และคู่มือที่พัฒนาขึ้นไปศึกษาผลการใช้กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสังเคราะห์เนื้อหา การสรุปประเด็น การจัดกลุ่มเนื้อหา การพรรณนาและการสรุปความ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 2

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย หรือ “6รู้” มีดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดและเกณฑ์การรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยที่พัฒนาขึ้นจำแนกเป็นสามระดับ คือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1.1 ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษา มี 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) นักเรียนบอกประโยชน์ของสารสนเทศได้
- 2) นักเรียนบอกแหล่งสารสนเทศใกล้ตัวที่จะสามารถค้นหาข้อมูลได้

อย่างน้อย 1 แหล่ง

- 3) นักเรียนใช้บัตรรายการ/โอแพ็กของห้องสมุดเพื่อสืบค้นหนังสือและสื่อ

การเรียนรู้ในห้องสมุดได้

อย่างมีเหตุผล

- 4) นักเรียนเลือกหนังสือและสื่อการเรียนรู้จากการสืบค้นในห้องสมุดได้
- 5) นักเรียนเขียนผังความคิดจากสารสนเทศที่ผ่านการประเมินและเลือกได้
- 6) นักเรียนนำผังความคิดมานำเสนอโดยการพูด หรือการเขียน ได้
- 7) นักเรียนระบุที่มาของสารสนเทศได้

1.1.2 ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 11 ตัวชี้วัด

- 1) นักเรียนบอกความจำเป็นของการใช้สารสนเทศในสถานการณ์ที่กำหนด
- 2) นักเรียนบอกแหล่งสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- 3) นักเรียนใช้บัตรรายการ/โอแพ็กของห้องสมุดเพื่อสืบค้นหนังสือและสื่อการเรียนรู้ของห้องสมุด

อินเทอร์เน็ตได้

5) นักเรียนเลือกหนังสือและสื่อการเรียนรู้จากการสืบค้นในห้องสมุดและอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีวิจารณญาณ

- 6) นักเรียนรวบรวมสารสนเทศโดยการจดบันทึกได้
- 7) นักเรียนเขียนโครงเรื่องจากสารสนเทศที่จดบันทึกได้
- 8) นักเรียนเขียนรายงานหรือสร้างชิ้นงานโดยใช้แหล่งสารสนเทศทั้งสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ อย่างน้อย 10 รายการ
- 9) นักเรียนนำเสนอข้อค้นพบจากรายงานหรือชิ้นงานได้
- 10) นักเรียนระบุที่มาของสารสนเทศที่นำมาใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม

11) นักเรียนระบุได้ว่าพฤติกรรมสารสนเทศใดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

1.1.3 ตัวชี้วัดและเกณฑ์การรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 14 ตัวชี้วัด

- 1) นักเรียนอธิบายความสำคัญและความจำเป็นของการใช้สารสนเทศในสถานการณ์ที่กำหนดได้
- 2) นักเรียนเลือกแหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีเหตุผล
- 3) นักเรียนใช้บัตรรายการ/โอแพ็กของห้องสมุดเพื่อสืบค้นหนังสือและสื่อการเรียนรู้ในห้องสมุดได้
- 4) นักเรียนสืบค้นขั้นสูงโดยใช้โปรแกรมค้นหาในการค้นข้อมูลบน

อินเทอร์เน็ตได้

5) นักเรียนค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลวิชาการได้

6) นักเรียนเลือกสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลวิชาการได้อย่างมีวิจารณญาณ

7) นักเรียนรวบรวมสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

8) นักเรียนเขียนโครงเรื่องจากสารสนเทศที่จัดบันทึกไว้ได้อย่างครบถ้วน

9) นักเรียนเขียนรายงาน หรือสร้างชิ้นงาน โดยใช้แหล่งสารสนเทศทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ อย่างน้อย 15 รายการ

10) นักเรียนนำเสนอข้อค้นพบและความคิดจากรายงานหรือชิ้นงานได้

11) นักเรียนใช้เทคโนโลยีผลิตและนำเสนอรายงานได้อย่างสร้างสรรค์

12) นักเรียนระบุที่มาของสารสนเทศที่นำมาใช้ได้อย่างถูกต้องตามรูปแบบ การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม

13) นักเรียนวิเคราะห์พฤติกรรมสารสนเทศที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

14) นักเรียนวิเคราะห์พฤติกรรมสารสนเทศที่แสดงความไม่รับผิดชอบต่อ

สังคม

1.2 เกณฑ์การประเมิน กำหนดดังนี้

ระดับชั้น	คะแนนเต็ม	คะแนน/จำนวนข้อที่ผ่าน		
		ต่ำกว่าเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์พอใช้	ผ่านเกณฑ์ระดับดี
ประถม	7	1-3	4-5	6-7
ม.ต้น	11	1-5	6-8	9-11
ม.ปลาย	14	1-6	7-10	11-14

2. คู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย มุ่งเน้นการนำตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย ประกอบด้วย ความเป็นมา นิยามศัพท์ คำแนะนำในการนำตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน รายการตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน การรายงานผลการประเมิน การนำผลการประเมินไปใช้

3. ผลการใช้ตัวชี้วัดและคู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยที่พัฒนาขึ้น โดยนำไปใช้ในสองลักษณะคือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของชมรมนักอ่าน กลุ่มสาระ/งาน ห้องสมุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระมารดาภิเษกจตุรพักตรพิมาน โดยครูบรรณารักษ์รับผิดชอบการจัดกิจกรรม และทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบูรณาการการรู้สารสนเทศ และการสอน

รายวิชาการเขียนความเรียงชั้นสูง 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม โดยครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็นครูบรรณารักษ์ได้บูรณาการความรู้เรื่องการเรียนรู้สารสนเทศในแผนการสอน พบว่าตัวชี้วัด เกณฑ์และคู่มือที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการประเมินการเรียนรู้สารสนเทศของนักเรียนจากการจัด กิจกรรมของห้องสมุด และการสอนแบบบูรณาการ และนักเรียนเห็นว่าตัวชี้วัดการเรียนรู้สารสนเทศ ดังกล่าวเป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. ตัวชี้วัดการเรียนรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยตามมาตรฐานการเรียนรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทยที่พัฒนาขึ้นเป็นผลจากการกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างมีระบบทั้งการวิเคราะห์ มาตรฐาน/แนวทาง เอกสารเกี่ยวกับตัวชี้วัดการเรียนรู้สารสนเทศ ขององค์การระดับนานาชาติ ได้แก่ แนวทางการเรียนรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (*Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning*) ของสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบันหรืออียูฟ่า (IFLA 2001) และองค์การระดับประเทศ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน และสมาคมการสื่อสารและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา (American Association of School Librarians and Association for Education Communications and Technology 1998) มาตรฐานสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของสมาคมห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Librarians 2007) ถ้อยแถลงการเรียนรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดโรงเรียนออสเตรเลีย (Australian School Library Association 1993) กรอบการเรียนรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนฮ่องกง (Education and Manpower Bureau. Hong Kong 2005) และสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยอิงมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2547) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2554) และมาตรฐานเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2554) เอกสารหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) และที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดการเรียนรู้ของนักเรียน และผลจากการการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 1 เพื่อยกร่างตัวชี้วัดและเกณฑ์ ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยครู อาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องกับการนำไปปฏิบัติ อาจารย์ นักวิชาการ โดยแบบสอบถาม และผลการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 3 เพื่อพิจารณาตัวชี้วัด เกณฑ์ และคู่มือ ทำให้ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นโดยอิงมาตรฐานการเรียนรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย (ชุดิมา สัจจามันท์ 2554) อยู่บนพื้นฐานหลักวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ

และมีความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ทั้งบริบททางสังคม การศึกษาและวัฒนธรรมของประเทศไทย และมีความเป็นสากล

2. ตัวชี้วัด เกณฑ์และคู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศที่พัฒนาขึ้น ได้จัดทำขึ้นตามกระบวนการวิจัยอย่างมีระบบและได้ผ่านการทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขตามผลของการทดลองใช้และการวิพากษ์ โดย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูบรรณารักษ์ ซึ่งมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ได้มีการจำแนกตัวชี้วัดและเกณฑ์เป็นสามระดับตามการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการรู้สารสนเทศสูงขึ้นตามระดับการศึกษาของนักเรียน นอกจากนี้ยังได้ให้ความยืดหยุ่นแก่ผู้สอนในการใช้วิจารณ์ญาณ รวมทั้งการปรับเข้ากับสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน บริบทของโรงเรียน เพื่อให้เป็นคู่มือให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์นำไปใช้เป็นแนวทางการประเมินและการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์การทางวิชาชีพ เช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ควรนำตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย และเกณฑ์รวมทั้งคู่มือที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประเมินและส่งเสริมสมรรถนะการรู้สารสนเทศของนักเรียน เป็นแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ

1.2 ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยที่พัฒนาขึ้นมีความเชื่อมโยงกับสมรรถนะและคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ เนื่องจากการรู้สารสนเทศช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและส่งเสริมการพัฒนาทักษะอื่นที่เกี่ยวข้องในเชิงบูรณาการ เช่น การแก้ปัญหา ความร่วมมือร่วมใจ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การคิดเป็น การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและรู้เท่าทัน ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น การนำไปใช้จึงต้องบูรณาการและมองเป็นองค์รวมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการรู้สารสนเทศเป็นทั้งความรู้ ความสามารถ กระบวนการและทักษะสารสนเทศอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคม โครงการวิจัยนี้จึงเป็นการนำร่องเพื่อให้มีการขยายผลการวิจัยโดยให้มีการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

2.1 พัฒนาลำดับขั้นและชุดฝึกอบรมการรู้สารสนเทศสำหรับการฝึกอบรมครูและบรรณารักษ์ให้มีความรู้ความสามารถในการสอนการรู้สารสนเทศและการส่งเสริมสมรรถนะการรู้สารสนเทศตามตัวชี้วัดให้กับนักเรียน

2.2 พัฒนาชุดการสอนการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3 ประเมินระดับสมรรถนะของนักเรียนตามตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้น